ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈՒԹՅՈՒՆ ԲՈԼՈՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺԵՍՏԵՐԻ ԼԵԶՎԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ-ՈՒՂԵՑՈՒՅՑ

2017

«ԱԳԱԹ»
ՀԱՏՈւԿ ԿԱՐԻՔՆԵՐՈՎ ԿԱՆԱՆՑ ԿԵՆՏՐՈՆ
ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԿԱԶՄԱԿԵՐՊՈւԹՅՈւՆ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴՈւԹՅՈւՆ ԲՈԼՈՐԻ ՀԱՄԱՐ

ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԺԵՍՏԵՐԻ ԼԵԶՎԻ ՃԱՆԱՊԱՐՀՈՐԴԱԿԱՆ ԲԱՌԱՐԱՆ-ՈւՂԵՑՈւՅՑ

ԳՅՈւՄՐԻ
2017

ՀԵՂԻՆԱԿԱՅԻՆ ԽՈՒՄԲ

Ուղեցույցի պատրաստում, համակարգչային խմբագրում և դիզայն՝	Մարինե Ավետիսյան
Ժեստերի հավաքագրում և մշակում, մասնագիտական խմբագրում՝	Ռոզա Ավագյան
Ժեստերի սրբագրում՝	Գոհար Մելիքյան
Լուսանկարիչ՝	Թոնգ Դո
Ժեստերի ցուցադրողներ՝	Արշալույս Բոյաջյան Արտյոմ Տեր-Գևորգյան
Ծրագրի ղեկավար՝	Գայանե Գրիգորյան

U.S. Embassy in Armenia

Ուղեցույցը հրատարակվել է «Ազաթ» հատուկ կարիքներով կանանց կենտրոն հասարակական կազմակերպության կողմից «Ճանապարհորդություն բոլորի համար» ծրագրի շրջանակներում, որը ֆինանսավորվել է ՀՀ-ում ԱՄՆ դեսպանության հասարակայնության հետ կապերի գրասենյակի դրամաշնորհի շրջանակներում: Ուղեցույցում հեղինակի արտահայտած կարծիքի, եզրակացության կամ առաջարկության համընկնումը ԱՄՆ կառավարության դիրքորոշման հետ պարտադիր չէ:

ՆԱԽԱԲԱՆ

Ներկայումս Հայաստանի Հանրապետությունում բնակվում է լսողության խնդիրներ ունեցող անձանց մի մեծ համայնք: Նրանք ունեն իրենց մայրենի լեզուն, մշակույթը, պատմությունը:

Հայաստանի Հանրապետությունում ժեստերի լեզուն ճանաչված չէ որպես պետական լեզու: Լսողության խնդիրներ ունեցող անձինք ունեն հաղորդակցման և մատչելի տեղեկատվություն ստանալու լուրջ խնդիրներ. նրանք բախվում են բազմաթիվ դժվարությունների կրթական, առողջապահական, զբաղվածության, սոցիալ-տնտեսական և այլ ոլորտներում: Լսողության խնդիրներ ունեցող անձանց հետ անմիջական շփում ունեցողների մեծ մասը չեն տիրապետում ժեստերի լեզվին, անբավարար են ժեստերի լեզվի թարգմանիչների քանակը:

Հայաստանի Հանրապետությունը, որպես ՄԱԿ-ի Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների մասին կոնվեցիան (UN CRPD) վավերացրած երկիր, միջազգային պարտավորություններ է ստանձնել՝ ապահովելու հաշմանդամություն ունեցող անձանց տարբեր իրավունքների կիրարկումը մեր երկրում, այդ թվում՝ լսողության խնդիրներ ունեցող անձանց իրավունքները: Հաշմանդամություն ունեցող անձանց իրավունքների հարցերով ՄԱԿ-ի կոմիտեն Հայաստանի նախնական զեկույցի վերաբերյալ իր եզրափակիչ դիտարկումներում առաջարկում է ճանաչել ժեստերի լեզվի կիրառումը որպես պաշտոնական հարաբերությունների լեզու:

«Ազաթ» հատուկ կարիքներով կանանց կենտրոն հասարակական կազմակերպությունը նախաձեռնել և ստեղծել է ճանապարհորդական բառարան-ուղեցույց, որով խթանում է լսողության խնդիրներ ունեցող անձանց ճանապարհորդելու իրավունքը, նրանց խրախուսում է ճանապարհորդել, մասնակցել տարբեր կրթական և մասնագիտական փոխանակման ծրագրերի:

Նախաձեռնությունն իրականացվել է «Ճանապարհորդություն բոլորի համար» ծրագրի շրջանակներում, որը ֆինանսավորվել է ՀՀ-ում ԱՄՆ դեսպանության հասարակայնության հետ կապերի գրասենյակի դրամաշնորհի շրջանակներում: Ծրագրի շրջանակներում ստեղծված ճանապարհորդական բառարան-

ուղեցույցը իր տեսակով առաջինն է Հայաստանում: Բառարանում ընդգրկված են ճանապարհորդության բնագավառին առնչվող 156 առաջնային ժեստեր: Բառարան-ուղեցույցը նախատեսված է ճանապարհորդական գործակալների, ուղևորափոխադրում իրականացնող ընկերությունների աշխատակիցների և այլ շահագրգիռ կողմերի համար: Այն կօգնի լսողության խնդիրներ ունեցող անձանց և հասարակության այլ անդամներին ավելի հեշտ և մատչելի հաղորդակցվել, հաստատել միջազգային կապեր և ճանապարհորդել:

«Ագաթ» հատուկ կարիքներով կանանց կենտրոն հասարակական կազմակերպություն

ՊԱՅՄԱՆԱԿԱՆ ՆՇԱՆՆԵՐ
(շարժումներ)

	Դեպի աջ (հորիզոնական)
	Դեպի ձախ (հորիզոնական)
	Դեպի վեր (ուղղահայաց)
	Դեպի ներքև (ուղղահայաց)
	Թեք դեպի վերև՝ աջ
	Թեք դեպի վերև՝ ձախ
	Թեք դեպի ներքև՝ աջ
	Թեք դեպի ներքև՝ ձախ
	Թեք դեպի կենտրոն-հետ
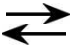	Հորիզոնական դեպի աջ և ձախ
	Ուղղահայաց վերև-ներքև
	Հորիզոնական աջ և ձախ
	Կորագիծ դեպի վերև՝ աջ
	Կորագիծ դեպի վերև՝ ձախ
	Կորագիծ դեպի ներքև՝ աջ
	Կորագիծ դեպի ներքև՝ ձախ
	Ալիքաձև, հորիզոնական աջ
	Ալիքաձև, հորիզոնական ձախ
	Ալիքաձև, հորիզոնական ներքև
	Ալիքաձև
	Կրկնվող հորիզոնական աջ և ձախ
	Կրկնվող ուղղահայաց վերև և ներքև
	Ուղղահայաց շրջանագիծ
	Հորիզոնական շրջանագիծ
	Շրջանաձև
	Զիգզագաձև
	Պարուրաձև շարժում
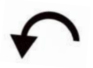	Կորաձև շարժում
	Կրկնվող կիսաշրջան
	Կորագիծ, աջ
	Կորագիծ, աջ և ձախ
	Կրկնվող կորագիծ, աջ և ձախ
	Շրջան, ներքև
	Ալիքաձև ներքև
	Եռանկյունաձև

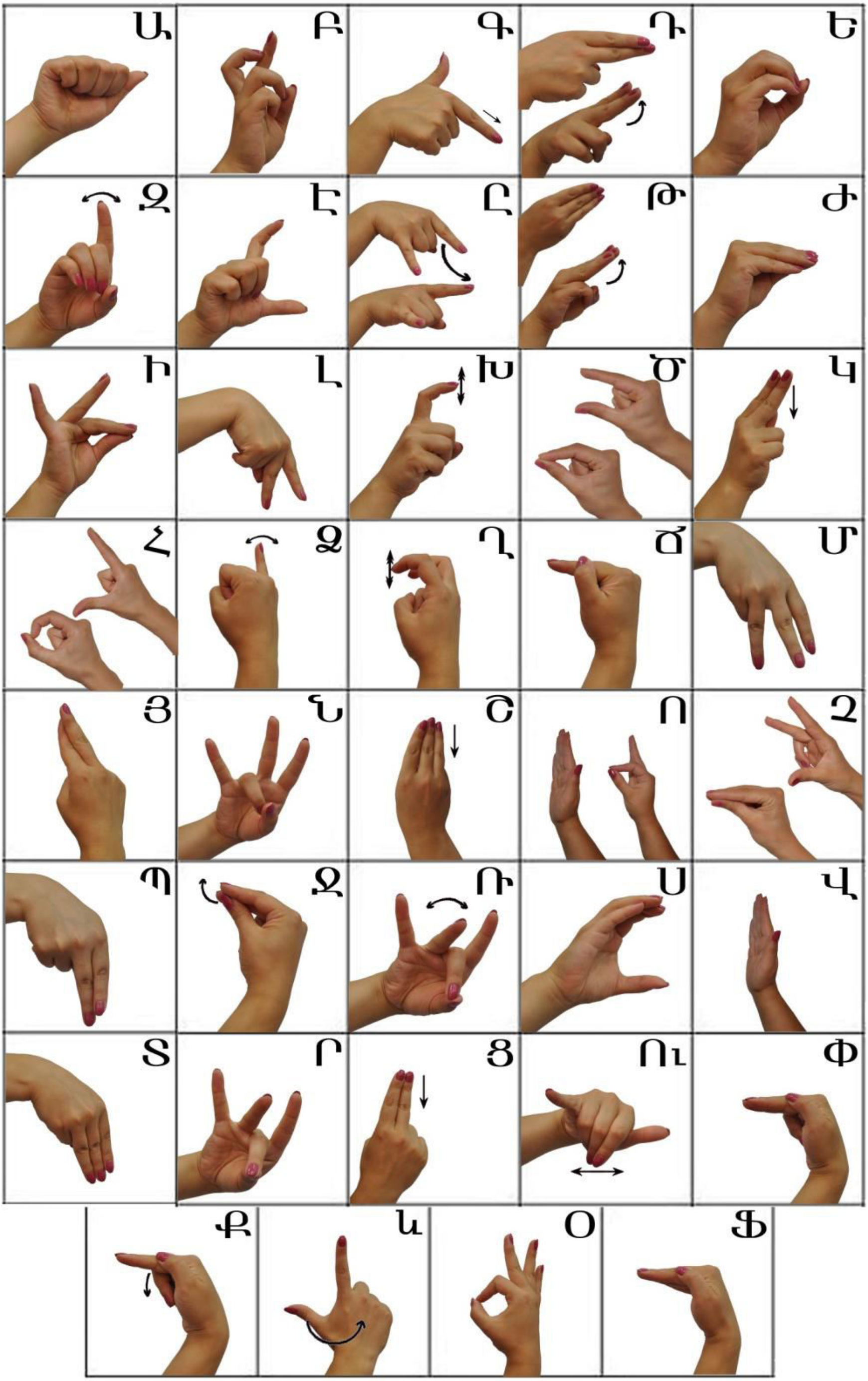
Ա
Բ
Գ
Դ
Ե
Զ
Է
Ը
Թ
Ժ
Ի
Լ
Խ
Ծ
Կ
Հ
Ձ
Ղ
Ճ
Մ
Յ
Ն
Շ
Ո
Չ
Պ
Ջ
Ռ
Ս
Վ
Տ
Ր
Ց
Ու
Փ
Ք
և
Օ
Ֆ

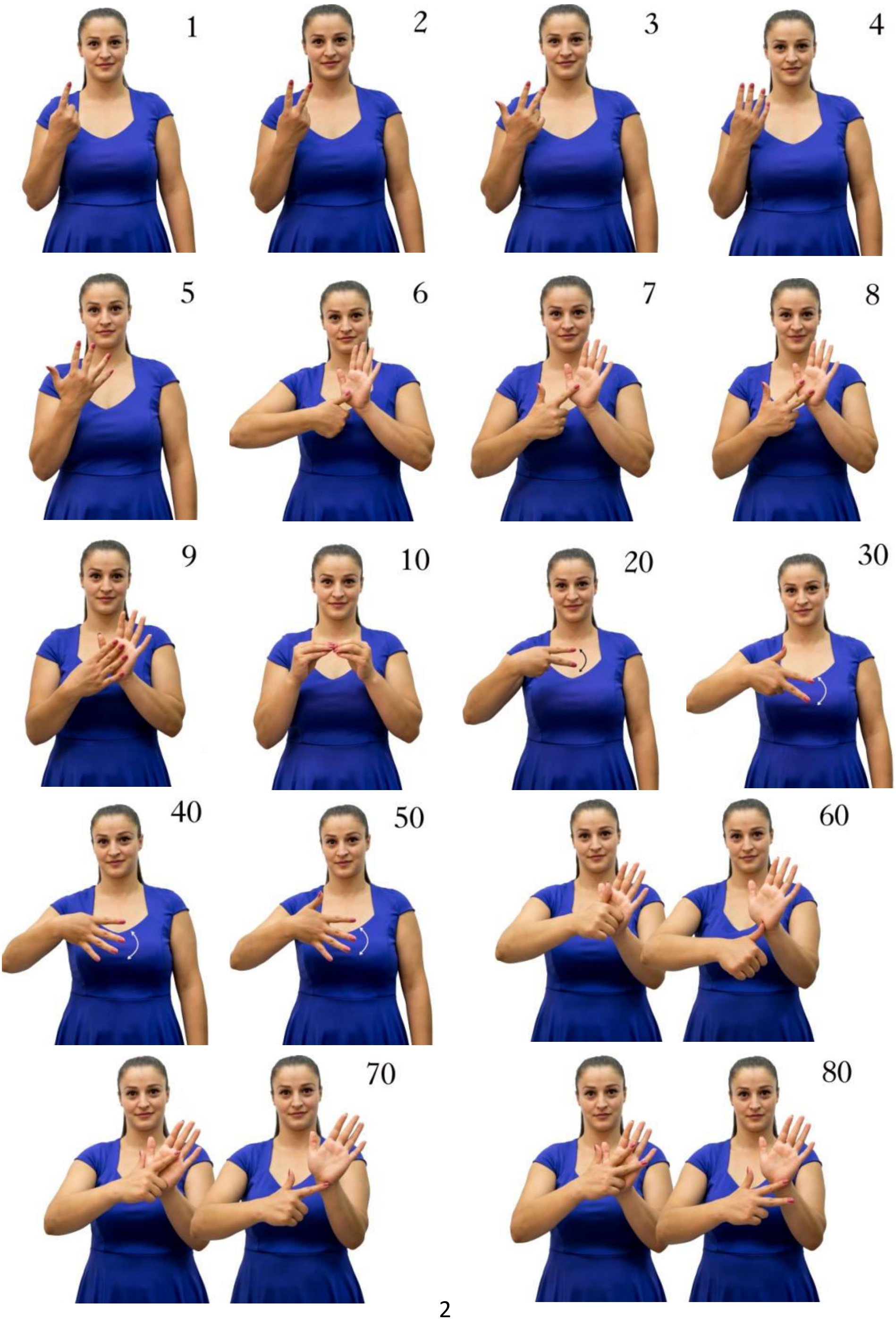
1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
20
30
40
50
60
70
80

90

100

200

300

400

500

600

700

800

900

1000

2000

3000

4000

5000

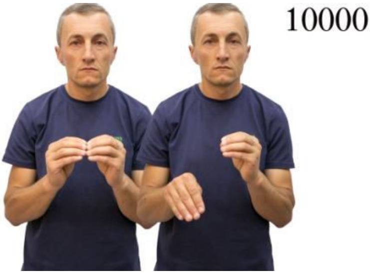
10000

1 միլիոն

1 մլրդ

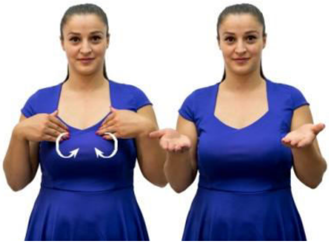

ԲԱՐԵՎ ՁԵԶ

2 ձեռքի կոր «Վ» մատնաձևը հպել կրծքին՝ բացելով ուղղել առաջ:

ՈՐՏԵ՞Ղ

«Ու» մատնաձևը շարժել աջ ու ձախ (կրկնվող շարժում), ապա 2 ձեռքով «Վ» մատնաձևը շարժել ներքև:

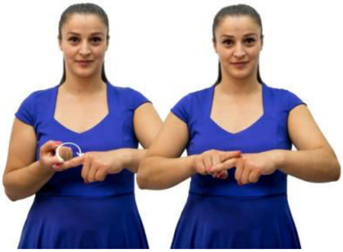

ՈՐՈՎՀԵՏԵՎ / ՔԱՆԻ ՈՐ

2 ձեռքի «1» մատնաձև: Ձախը՝ անշարժ, աջ ձեռքի ցուցամատը կորագծով շարժել ձախ ձեռքի ցուցամատի վրա:

ԻՆՉՈՒ՞

Աջ ձեռքի «1» մատնաձևը տեղում պտտել:

Ե՞ՐԲ

Աջ ձեռքի կոր «Վ» մատնաձև: Շարժել աջ ու ձախ:

Ի՞ՆՉ

Աջ ձեռքի «1» մատնաձևը թեթևակի շարժել աջ ու ձախ:

Ո՞Վ

Աջ ձեռքի «Լ» մատնաձևը թեթևակի շարժել առաջ ու հետ:

ՆԵՐՈՂՈՒԹՅՈՒՆ

2 ձեռքի «Վ» մատնաձև: Ձախ ձեռքը պահել անշարժ, աջ ձեռքը շարժելով, թեթև հպել ձախ ձեռքի ափին:

ՀԱՍՑԵ

ՏՈՒՆ՝ 2 ձեռքի «Վ»մատնաձև, մատների ծայրերը միացնել իրար: **ՓՈՂՈՑ՝** 2 ձեռքի «Վ» մատնաձև, մի ձեռքը սահեցնել մյուսի վրայով:

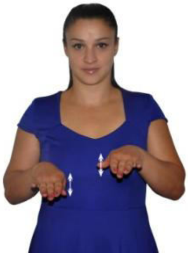

ԿՇԵՌՔ

2 ձեռքի «Վ» մատնաձևը հերթականությամբ շարժել վերև ու ներքև:

ԱՆՈՒՆ

Ձախ ձեռքի բութ մատը բաց՝ աջ ձեռքի ցուցամատը թեթև հպել ձախ ձեռքի բութ մատին:

ԱԶԳԱՆՈՒՆ

Ձախ ձեռքի «Գ» մատնաձև՝ աջ ձեռքի ցուցամատը թեթև հպել ձախ ձեռքի ցուցամատին:

ՀԱՅՐԱՆՈՒՆ

Ձախ ձեռքի «3» մատնաձև՝ աջ ձեռքի ցուցամատը թեթև հպել ձախ ձեռքի միջնամատին:

ԱՆՁՆԱԳԻՐ

2 ձեռքի «2» մատնաձև: Մատները հպել իրար, շարժել վերև, ներքև:

ՏՈՄՍ

Աջ ձեռքի «Ճ» մատնաձև: Ցուցամատը փակ, ձեռքը թեթևակի շարժել տեղում:

ԺԵՍՏ
Աջ ձեռքի «5» մատնաձև:
Շրջանաձև շարժել:

ԽՈւԼ
Աջ ձեռքի «1» մատնաձև:
Ցուցամատը ականջից շարժել
դեպի բերանը:

ԻՆՉՊԵ՞Ս ԵՍ
Աջ ձեռքի «Ա» մատնաձև:
Բութ մատը բաց դեպի վերև,
թեթև շարժել աջ ու ձախ:

ԼԱՎ
Աջ ձեռքի «Ա» մատնաձև:
Բութ մատը բաց դեպի վերև:

ՎԱՏ
Աջ ձեռքի «Ա» մատնաձև:
Բութ մատը բաց դեպի ներքև:

ԵՐԿՈւՇԱԲԹԻ

Աջ ձեռքի «2» մատնաձև:
Ձեռքը կիսաշրջանաձև շարժել տեղում:

ԵՐԵՔՇԱԲԹԻ

Աջ ձեռքի «3» մատնաձև:
Ձեռքը կիսաշրջանաձև շարժել տեղում:

ՉՈՐԵՔՇԱԲԹԻ

Աջ ձեռքի «4» մատնաձև:
Ձեռքը կիսաշրջանաձև շարժել տեղում:

ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ

Աջ ձեռքի «5» մատնաձև:
Ձեռքը կիսաշրջանաձև շարժել տեղում:

ՈւՐԲԱԹ

Աջ ձեռքի «Ու» մատնաձև:
Ձեռքը շարժել տեղում:

ՇԱԲԱԹ

Աջ ձեռքի «Ֆ» մատնաձև:
Ձեռքը շարժել տեղում:

ԿԻՐԱԿԻ

2 ձեռքի «Վ» մատնաձև:
Ձեռքերը համաչափ շարժել ներքևից վերև:

ԾՈՎ

2 ձեռքի «5» մատնաձև:
Ձեռքերը օդում ալիքաձև
շարժել դեպի առաջ՝
ցուցադրելով ալիքներ:

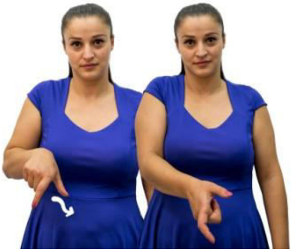

ԳԵՏ

Աջ ձեռքի «Է» մատնաձև:
Դաստակն ալիքաձև շարժել
վերևից ներքև:

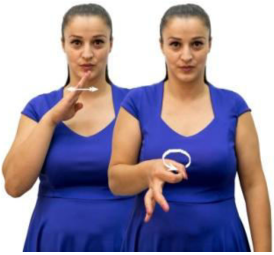

ԼԻՃ

Աջ ձեռքի «Վ» մատնաձև:
Շարժել դաստակը բերանի մոտ,
ապա աջ ձեռքի «Օ» մատնաձև և
պտտել շրջանաձև:

ՆԱՎ

2 ձեռքի «Վ» մատնաձև:
Ձեռքերը հպել իրար, շարժել դեպի առաջ:

ԱՎՏՈԲՈՒՍ

2 ձեռքի «500» մատնաձև:
Ձեռքերը միաժամանակ շարժել աջից ձախ:

ԱՎՏՈՄԵՔԵՆԱ

2 ձեռքի «Օ» մատնաձև:
Ձեռքերը միաժամանակ շարժել:

ԳՆԱՑՔ

2 ձեռքի «Պ» մատնաձև:
Մի ձեռքը պահել անշարժ, մյուսը շրջանաձև շարժել տեղում:

ԻՆՔՆԱԹԻՌ

Աջ ձեռքի «Ը» մատնաձև:
Ձեռքը բարձրացնել դեպի ձախ ուսը:

ՏԱՔՍԻ

Աջ ձեռքի «Ձ» մատնաձև:
Ցուցամատը բաց դեպի վերև,
թեթև շարժել աջ ու ձախ:

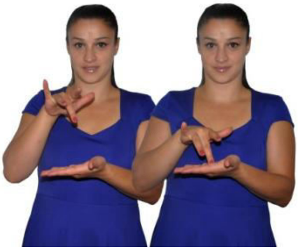

ՔԱՂԱՔ

Ձախ ձեռքի «Վ» մատնաձև:
Աջ ձեռքի ցուցամատը
շրջանաձև պտտվել և հպել
ձախ ձեռքի ափին:

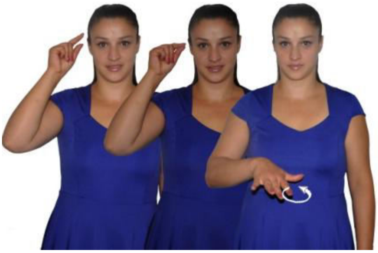

ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ձախ ձեռքի «Ֆ» մատնաձև:
Աջ ձեռքի «Ժ» մատնաձևը շարժել աջ-ձախ՝ միաժամանակ շարժելով մատները:

ԵՐԵՎԱՆ

Աջ ձեռքի «Ծ» մատնաձև:
Մատները բացել փակել:

ՌՈՒՍԱՍՏԱՆ

Աջ ձեռքի «1» մատնաձև:
Ցուցամատը սահեցնել ծնոտի վրա՝ ձախից աջ, ապա 2 ձեռքով «Վ» մատնաձևը շարժել ներքև:

ՄՈՍԿՎԱ

Աջ ձեռքի «Ա» մատնաձև: Աջ ձեռքը հպել այտին և սահեցնել վերևից ներքև:

ԷՍՏՈՆԻԱ

Աջ ձեռքի բութ մատը հպել ծնոտին և շարժել ներքև (կրկնվող շարժում):

ԲԵԼԱՌՈւՍ

«Ր» մատնաձևը բացելով դարձնել «5» մատնաձև, այնուհետև ցույց տալ Ռուսաստան ժեստը:

ՄՈԼԴՈՎԱ

Բացված աջ ձեռքը գլխի մոտից շարժել դեպի աջ՝ դարձնելով «Ժ» մատնաձև:

ՈւԿՐԱԻՆԱ

Աջ ձեռքի փակ «Խ» մատնաձև: Ձեռքի փոքրիկ կորագծով կտրուկ շարժել ներս:

ԼԱՏՎԻԱ

Աջ ձեռքի «Գ» մատնաձև: Բութ մատը հպել կրծքին, ձեռքը կորագծով շարժել դեպի ներքև:

ԼԻՏՎԱ

Աջ ձեռքի «Լ» մատնաձև: Ձեռքը շարժել դեպի աջ՝ դարձնելով «Ա» մատնաձև:

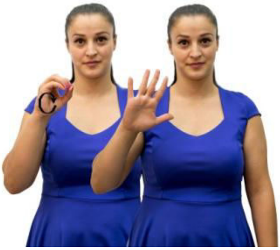

ԵՎՐՈՊԱ

Աջ ձեռքի «Ե» մատնաձև:
Ձեռքը շարժել կորագծով աջից ձախ՝ միաժամանակ մատնաձևը փոխել «Վ»-ի:

ԱՄՆ

Աջ ձեռքի միջնամատը հպել ծնոտին՝ շարժելով հետ, առաջ:

ԱՍԻԱ

Աջ ձեռքի «Ա» մատնաձև:
Ձեռքը կորագծով պտտել:

ԱՎՍՏՐԱԼԻԱ

2 ձեռքի «Ֆ» մատնաձև:
Ձեռքերը շրջանաձև շարժել տեղում:

ՎՐԱՍՏԱՆ

Աջ ձեռքի «5» մատնաձև:
Բութ մատը հպել կրծքավանդակին՝ շարժել դեպի ներքև:

ԱՆԳԼԻԱ

Աջ ձեռքի «Պ» մատնաձև:
Ձեռքը հպել ծնոտին, ապա իջեցնել աջ ուսին:

ԲՈւԼՂԱՐԻԱ

Աջ ձեռքի «Ս» մատնաձևը:
Բութ մատը հպել քթին, կորաձև շարժել տեղում:

ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Աջ ձեռքի «Օ» մատնաձև:
Ձեռքը այտից զիգզագաձև իջեցնել:

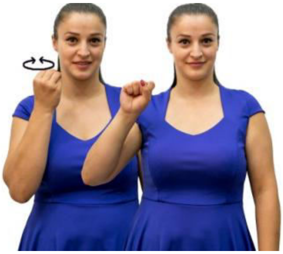

ԱՎՍՏՐԻԱ

Աջ ձեռքի «Ա» մատնաձև:
Ձեռքը պտտել տեղում:

ԱՖՐԻԿԱ

Աջ ձեռքի «Ե» մատնաձև:
Ձեռքը շրջագծով շարժել դեմքի վրա՝ դարձնելով «5» մատնաձև:

ԴԱՆԻԱ

Աջ ձեռքի «3» մատնաձև:
Ձեռքը կրծքավանդակի մոտ ալիքաձև շարժել ներքև:

ԻՍՊԱՆԻԱ

Աջ ձեռքի «1» մատնաձև:
Ցուցամատը հպել աջ, ապա ձախ այտին՝ շարժելով ներքև:

ԻՏԱԼԻԱ

Աջ ձեռքի «Պ» մատնաձև:
Ձեռքը հպել ծնոտին, ապա ճակատին, շարժել դեպի աջ:

ՀՆԴԿԱՍՏԱՆ

Աջ ձեռքի ցուցամատը հպել ճակատին՝ պտտելով տեղում:

ՌՈՒՄԻՆԻԱ

Աջ ձեռքի «Վ» մատնաձևը շրջանաձև պտտել այտի վրա:

ԼԵՀԱՍՏԱՆ

Աջ ձեռքի «Վ» մատնաձև:
Ձեռքը հպել ձախ թևին,
կորաձև շարժել վերև:

ՀՈՒՆԱՍՏԱՆ

Աջ ձեռքի «Խ» մատնաձև:
Մատը հպել քթին, ապա՝
ծնոտին:

ՀՈԼԱՆԴԻԱ

Ձախ ձեռքի «Ա» մատնաձև:
Աջ ձեռքի «1» մատնաձև:
Աջ ձեռքը հպել ձախ ձեռքին,
կտրուկ հետ քաշել:

ՆՈՐՎԵԳԻԱ

Աջ ձեռքի «Ն» մատնաձև:
Ձեռքը կիսաշրջանաձև
պտտել տեղում:

ՇՎԵԴԻԱ

2 ձեռքի «Ֆ» մատնաձև:
Ձախը՝ անշարժ, աջ ձեռքը
հպել ձախ ձեռքին, շարժել
վերև՝ դարձնելով «Ժ»
մատնաձև:

ՇՎԵՅՑԱՐԻԱ
Աջ ձեռքի «Պ» մատնաձև:
Կրծքավանդակի վրա խաչաձև շարժել:

ԻՍՐԱՅԵԼ
Աջ ձեռքի ցուցամատը զիգզագաձև շարժել ներքև:

ԵԳԻՊՏՈՍ
Աջ ձեռքի «Ֆ» մատնաձև:
Ձեռքը հպել գլխին, ապա իջեցնել ծնոտին:

ՃԱՊՈՆԻԱ
Աջ ձեռքի «Ե» մատնաձև:
Ձեռքը հպել ճակատին, ապա բացել՝ դարձնելով «5» մատնաձև:

ՖՐԱՆՍԻԱ
Աջ ձեռքի «Օ» մատնաձև:
Ձեռքը կորագծով շարժել դեպի ներքև:

ՎԻԵՏՆԱՄ
Աջ ձեռքի «Վ» մատնաձև:
Ձեռքը հպել գլխին, ապա, շարժելով ներքև, հպել այտին:

ԹՈՒՐՔԻԱ
Աջ ձեռքի «Ժ» մատնաձևը շարժել ականջի մոտ (կրկնվող շարժում):

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ
2 ձեռքի «5» մատնաձև:
Ձեռքերը հպել իրար, մատները շարժել տեղում:

ՍԱՀՄԱՆ
2 ձեռքի «Ա» մատնաձև:
Աջ ձեռքի բութ մատով արմունկից շարժել դեպի դաստակ:

ՀՅՈՒՍԻՍ
Աջ ձեռքի «Վ» մատնաձև:
Ձեռքը շարժել գլխից դեպի
վերև:

ՀԱՐԱՎ
Աջ ձեռքի «Վ» մատնաձև:
Ձեռքը կրծքավանդակից
շարժել դեպի ներքև:

ԱՐԵՎԵԼՔ
Աջ ձեռքի «Ա» մատնաձև:
Ձեռքը շարժել դեպի աջ:

ԱՐԵՎՄՈՒՏՔ
Ձախ ձեռքի «Ա» մատնաձև:
Ձեռքը շարժել դեպի ձախ:

Բառարան-ուղեցույցի հեղինակային իրավունքը պատկանում է «ԱԳԱԹ» ՀԿ-ին

Հասցե՝ ՀՀ, Շիրակի մարզ, ք. Գյումրի 3114, Բաղրամյան 17

Հեռախոս՝ (+374) 312 41254

Ֆաքս՝ (+374) 312 42261

Բջջային՝ (+374) 77 043 042

Էլ հասցե՝ agate.ngo@gmail.com

Վեբ կայք՝ www.agatengo.org

www.facebook.com/agate.ngo

Գիրքը վաճառքի ենթակա չէ